

Porezna politika Milanovićeve vlade od 2012. do 2014.¹

Milan Deskar-Škrbić, Hrvoje Šimović

**Prema Vladinu programu, jedan
od ključnih ciljeva gospodarske
politike bio je uspostaviti
”pravedniji, učinkovitiji i
stimulativniji porezni sustav”**

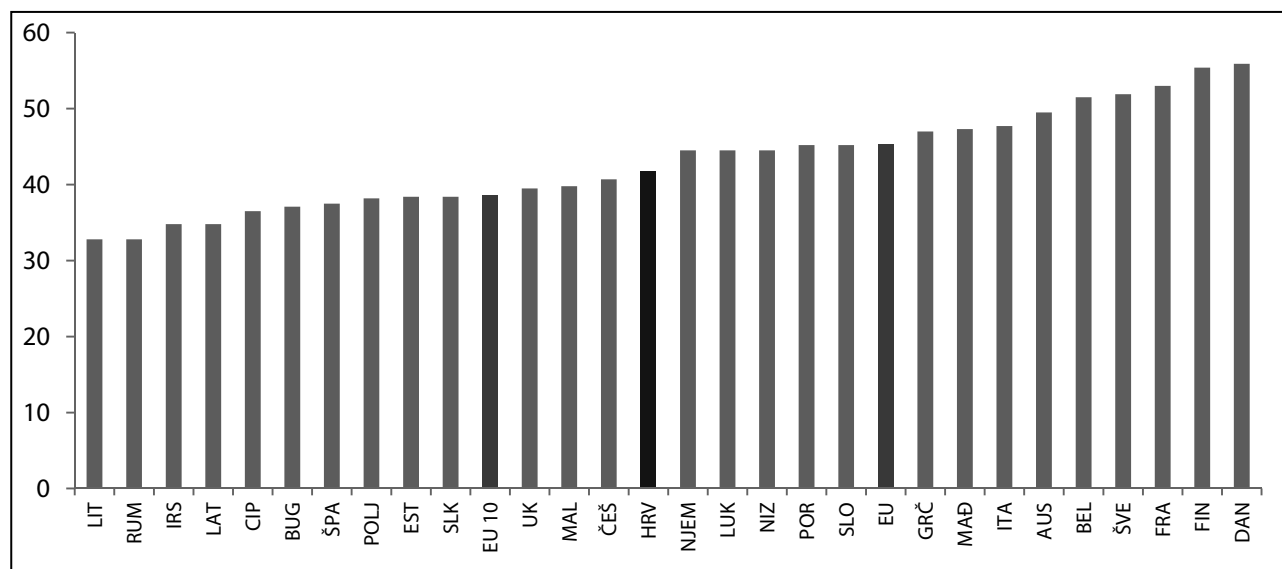
U ovome se radu analiziraju promjene u poreznom sustavu od 2012. do 2014. godine, što korespondira s mandatom vlade premijera Zorana Milanovića. S obzirom na kompleksnost teme, nije moguće detaljno analizirati sve promjene te njihove reperkusije, pa će analiza biti usmjerena na, prema autorima, najznačajnije promjene.

Najviše će pozornosti biti posvećeno izmjenama u sustavu doprinosa i poreza na dohodak te PDV-a, s obzirom na to da te tri kategorije poreznih prihoda čine više od 70 posto ukupnih javnih prihoda te su u sustavima ovih poreza u mandatu ove Vlade učinjene najveće izmjene.

U skladu s time osnovni ciljevi rada jesu: (i) upozoriti na osnovne promjene koje su se dogodile u poreznom sustavu u navedenom razdoblju; (ii) usporediti provedene promjene s dosadašnjim rješenjima koja su postojala u hrvatskom poreznom sustavu te (iii) kvantitativno procijeniti uspješnost pojedinih mjera te time pokušati dati odgovor na pitanje je li Vlada uspješno ostvarila ciljeve u poreznom sustavu, postavljene na početku mandata.

U prvome dijelu rada kratko su prikazani ciljevi Vlade u poreznoj politici. U drugome dijelu rada prikazuju se temeljne promjene provedene od 2012. do 2014. i kvantitativno se analiziraju njihovi učinci na porezno opterećenje te se promatra usklađenost tih promjena s ciljevima Vlade. U zadnjem dijelu rada iznose se temeljni zaključci te se nude određena rješenja kako unaprijediti postojeći porezni sustav.

Milan Deskar-Škrbić makroekonomski je analitičar u Erste i Steiermärkische banci u Zagrebu. E-pošta: mdskrbic@erstebank.com. Stavovi izneseni u tekstu osobni su stavovi autora i ne odražavaju stavove institucije u kojoj je zaposlen. Hrvoje Šimović izvanredni je profesor na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. E-pošta: hsimovic@efzg.hr

Grafikon 1. Omjer prihoda opće države i BDP-a (u %) u zemljama EU-a u 2013.

Izvor: Eurostat

Program i ciljevi hrvatske vlade na području porezne politike

Prema Vladinu programu, jedan od ključnih ciljeva gospodarske politike bio je uspostaviti "pravedniji, učinkovitiji i stimulaturniji porezni sustav" (Vlada RH 2011: 11). Kako bi ostvarila taj cilj, Vlada (2011: 11) je u svojem programu najavila korekcije poreznog sustava tako da se osigura:

- za poduzetništvo stimulaturniji porezni sustav, što uključuje porezno rasterećenje bruto cijene rada, smanjenje parafiskalnih nameta, porezno stimuliranje reinvestiranja dobiti te penalizaciju izvlačenja i imobiliziranja dobiti iz poduzeća te posebno iz zemlje
- uravnotežen i pravedan porezni sustav koji približno jednako tretira dohotke i dobitke od rada i od kapitala
- pravedan porezni sustav koji uzima u obzir stvarnu ekonomsku snagu poreznog obveznika, što znači veće oporezivanje dohodaka od kapitala i ekstra imovine (uvođenje poreza na stambene nekretnine)
- smanjenje prostora za špekulativno ponašanje i izbjegavanje plaćanja poreznih obveza
- informatizacija poreznog sustava, s posebnim naglaskom na kontroli najosjetljivijih segmenata sive ekonomije i s njom povezane porezne evazije.

Kako bi ostvarila prethodno navedene ciljeve, Vlada (2011: 11) je također planirala osigurati visoki stupanj fiskalne neutralnosti izmjena u poreznom sustavu kako se ne bi povećalo ukupno porezno opterećenje.

Promjene u poreznom sustavu 2012. – 2014. i njihov učinak na porezno opterećenje

Prije analize zasebnih poreznih oblika i s njima povezanog poreznog opterećenja potrebno je ukratko analizirati ukupno broj 20 - prosinac 2014.

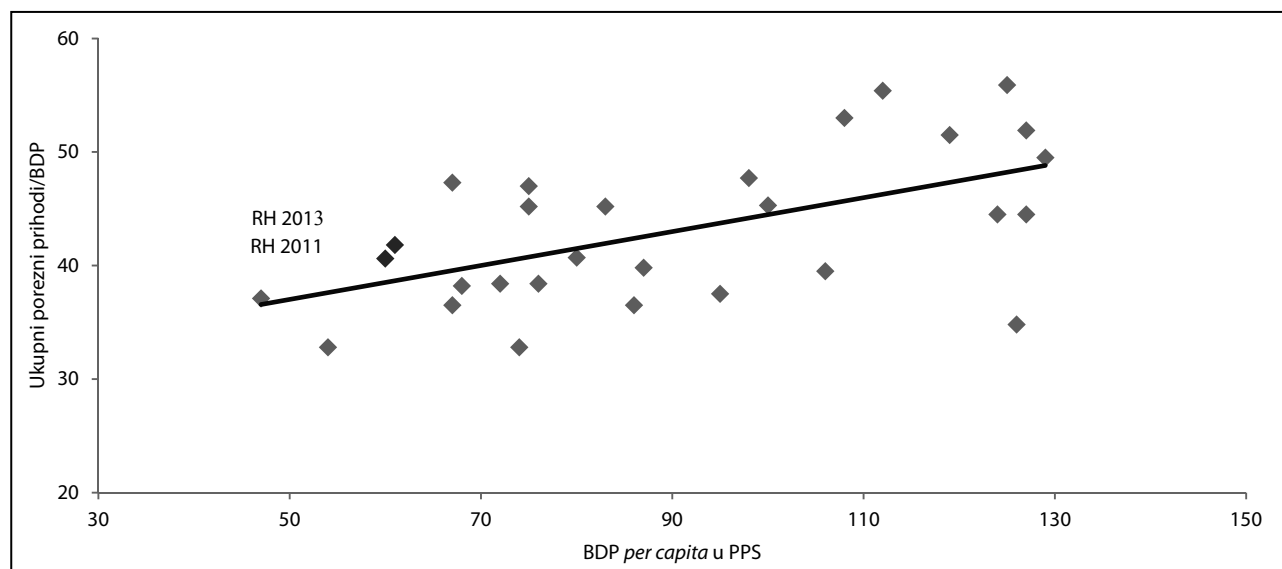
porezno opterećenje u Hrvatskoj te njegovu promjenu u mandatu ove Vlade. Za tu svrhu koristit će se najjednostavnija (i najkorištenija) mjera poreznog opterećenja – omjer ukupnih prihoda opće države i BDP-a.² U *grafikonu 1* naveden je omjer prikazan za zemlje EU-a prema novoj, međunarodno usporedivoj metodologiji ESA 2010.

Prema ovome pokazatelju Hrvatska je u 2013. godini imala porezno opterećenje od 41,8 posto, što ju je smjestilo ispod prosjeka EU-a. Međutim, važno je primijetiti kako je istovremeno porezno opterećenje više od prosjeka zemalja EU10, pri čemu samo dvije zemlje iz te skupine (Slovenija i Mađarska) imaju veće porezno opterećenje od Hrvatske. Preciznije rečeno, s obzirom na svoja strukturna obilježja i stupanj razvijenosti, Hrvatska ima ekscesivno porezno opterećenje, što je zornije prikazano na *grafikonu 2* gdje se vidi odnos između stupnja

S obzirom na svoja strukturna obilježja i stupanj razvijenosti, Hrvatska ima ekscesivno porezno opterećenje

razvijenosti pojedine članice EU-a, mjeren realnim *per capita* dohotkom³, te ukupnog poreznog opterećenja.

Položaj Hrvatske upućuje na činjenicu kako se ona u 2011. i u 2013. godini prema realnom BDP-u po stanovniku nalazila na približno 60 posto prosjeka EU-a, što je, s Rumunjskom i Bugarskom, smješta među najnerazvijenije zemlje članice. Istovremeno je porezno opterećenje u Hrvatskoj u navedenim godinama bilo previsoko s obzirom na stupanj razvijenosti, na što upućuje položaj tamnijih oznaka koje se nalaze iznad regresijskog pravca (koji pojednostavljeno prikazuje prosječno

Grafikon 2. Odnos između BDP-a *per capita* (PPS) i ukupnog poreznog opterećenja u EU-u

Izvor: izračun autora prema podacima Eurostata

porezno opterećenje s obzirom na stupanj razvijenosti). Također, iz *grafikona 2* moguće je vidjeti da je u odnosu na 2011. godinu porezno opterećenje u Hrvatskoj poraslo više nego što je porastao dohodak.

Na temelju ovih podataka moguće je procijeniti koliko bi porezno opterećenje bilo adekvatno s obzirom na stupanj razvijenosti. Jednostavna računica pokazuje kako bi se porezno opterećenje trebalo smanjiti za 3,6 postotna boda, na 38,2 posto BDP-a, što bi Hrvatsku smjestilo odmah ispod prosjeka zemalja EU10. U nominalnim iznosima ukupno porezno opterećenje trebalo bi se smanjiti za približno 9,5 milijardi kuna (mjereno BDP-om iz 2013. godine).

Prikazani podaci daju adekvatnu podlogu za daljnju raspravu o smjeru porezne politike te pokazuju kako jedan od navedenih ciljeva Vlade, održavanje ukupnog poreznog opterećenja na istoj razini, do kraja 2013. godine nije ostvaren.

Kao temeljni nedostatak korištenja gore prikazanog pokazatelja poreznog opterećenja (omjer poreznih prihoda i BDP-a) često se navodi međuovisnost ovih varijabli, pa ovako izračunato porezno opterećenje može rasti isključivo kao posljedica pada BDP-a, uz ostale uvjete nepromijenjene.

Najveći dio poreznog klina u Hrvatskoj čine doprinosi, a tek manji dio prirez i porez na dohodak

Međutim, na temelju podataka Ministarstva financija moguće je pokazati kako su porezni prihodi u nominalnom iznosu u analiziranom razdoblju porasli za 2,9 milijardi kuna, dok je nominalni BDP istovremeno porastao za 830 milijuna kuna, što pokazuje da je gore prikazani porast poreznog opterećenja uistinu rezultat snažnije naplate poreza, a ne smanjenja BDP-a.

Porezno opterećenje rada: socijalni doprinosi i porez na dohodak

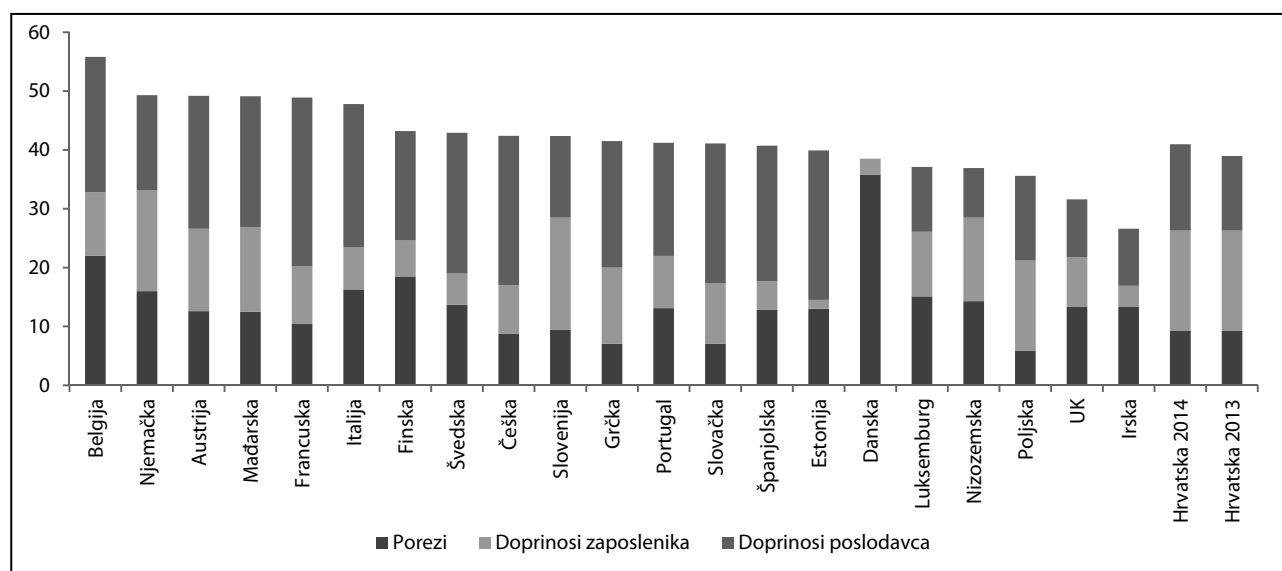
Kada se govori o poreznom opterećenju rada, misli se na oporezivanje bruto dohotka fizičkih osoba. Bruto dohodak fizičkih osoba u Hrvatskoj se oporezuje s nekoliko poreznih⁴ oblika:

- doprinosima poslodavca (tzv. doprinosi "na plaću") koji iznose ukupno 17,2 posto – zdravstveno osiguranje (15 posto), osiguranje za slučaj ozljede i profesionalne bolesti (0,5 posto) te osiguranje u slučaju nezaposlenosti (1,7 posto)
- doprinosima zaposlenika (tzv. doprinosi "iz plaće") koji iznose 20 posto – mirovinsko osiguranje za prvi stup (15 posto) te za drugi stup (5 posto)
- prirezom i porezom na dohodak.

U poreznoj terminologiji takvo ukupno porezno opterećenje još se naziva i porezni klin. Porezni klin računa se na primjeru prosječnog dohotka, a predstavlja zbroj svih poreza koji opterećuju dohodak (prirez i porez na dohodak) te doprinosa koje snose zaposlenici (iz plaće) i poslodavci (na plaću), izraženih kao udio u ukupnim troškovima rada.

Na *grafikonu 3* prikazan je porezni klin u Hrvatskoj i odabranim zemljama EU-a. U usporedbi s drugim zemljama EU-a Hrvatska nije među zemljama s većim poreznim klinom, ali radi se o skupini zemalja koje sve imaju relativno visoko porezno opterećenje rada. Tako se i porezni klin od oko 41 posto u Hrvatskoj može smatrati relativno visokim.⁵

Jasno je vidljivo kako u strukturi najveći dio poreznog klina u Hrvatskoj čine doprinosi, a tek manji dio prirez i porez na dohodak.⁶ Stoga je i logičan jedan od ciljeva Vlade da se porezno rastereti bruto cijena rada, poglavito kroz doprinose. U tu svrhu Vlada je između 1. svibnja 2012.⁷ i 1. travnja 2014.⁸ snizila doprinos za zdravstveno osiguranje s 15 na 13 posto. Vlada je odustala od te mjere jer "navedena mjera nije polučila očekivane

Grafikon 3. Porezni klin u odabranim zemljama EU-a i Hrvatskoj u 2013. godini (u %)

Izvor: izračun autora za Hrvatsku i OECD 2014.

Napomena: porezni klin računa se na temelju prosječnog dohotka (plaće) od nesamostalnog rada u sektorima od C do K prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti.

rezultate, odnosno nije dovela do povećanja BDP-a i smanjenja nezaposlenosti, a istodobno je prouzročila očekivano umanjene prihode proračuna u 2012. godini u iznosu od 1,5 mlrd. kuna i u 2013. godini u iznosu od 2,2 mlrd. kuna" (Vlada RH 2014a: 3).

Nadalje, u promatranom se razdoblju *Zakon o doprinosima* mijenjao čak četiri puta (NN 22/12, 144/12, 148/13, 41/14), a u

Uza socijalne doprinose, porezni oblik koji značajnije opterećuje dohotke jest porez na dohodak

listopadu je predložena i peta izmjena koja sadrži prijedloge za oslobođenje doprinosa za osobe mlađe od 30 godina po osnovi ugovora o radu na neodređeno vrijeme, čime se želi potaknuti poslodavce na zapošljavanje mladih osoba. Prijedlog sadrži još nekoliko značajnih izmjena, od kojih je bitno spomenuti uspostavu efikasnijih mehanizama za sprječavanje isplate plaće bez plaćanja doprinosa (Vlada RH 2014b). Koliko će ove mjere

biti učinkovite, teško je u ovome trenutku procijeniti. Važno je napomenuti kako je u ranijoj hrvatskoj povijesti već bilo sličnih modela i mjera poticanja zapošljavanja mladih (npr. "S faksa na posao" iz 2002.) koji su se pokazali relativno neuspješnima (Babić 2003). S obzirom na to da u Hrvatskoj nema sustavne evaluacije provedbe mjera aktivne politike zapošljavanja, nemoguće je sa sigurnošću ocijeniti koje su mjere postigle svoj cilj.

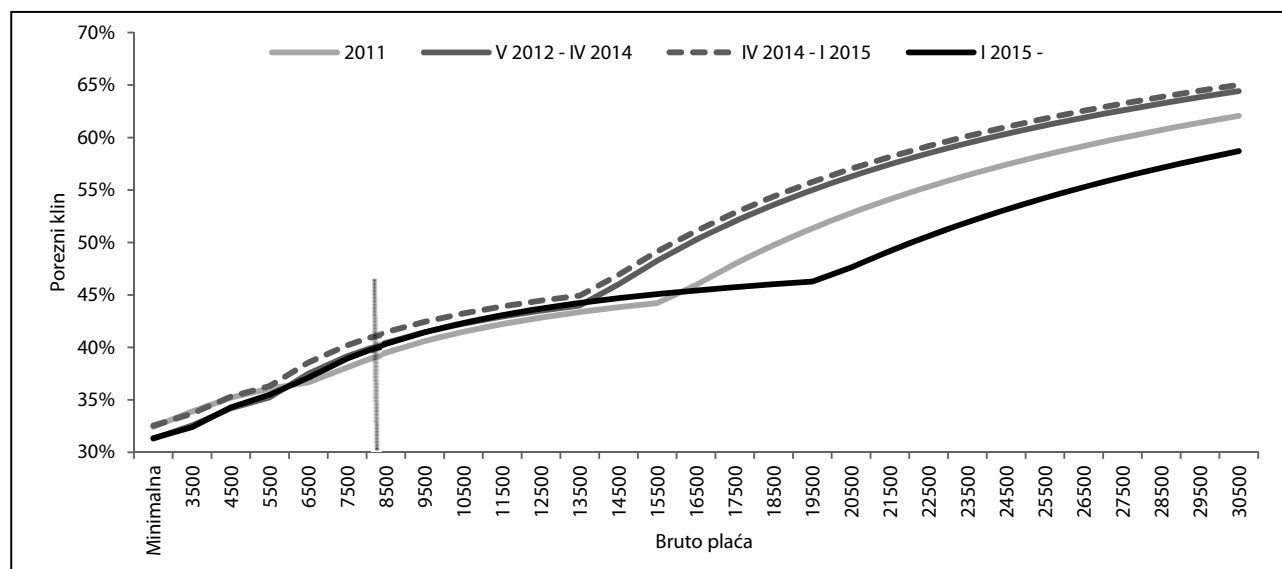
Uza socijalne doprinose, porezni oblik koji značajnije opterećuje dohotke jest porez na dohodak. Vlada je hitnim izmjenama paketa poreznih zakona početkom 2012. godine izmijenila i porez na dohodak tako da je povisila osobni odbitak i promijenila porezne razrede (*tablica 1*). Također, navedenim izmjenama uvedeno je oporezivanje dohotka od dividendi i udjela u dobiti, što je u skladu s Vladinim programom o uravnoteženju poreznog opterećenja dohodaka od rada i kapitala.

Vlada je izmjenama iz 2012. godine procijenila da neće doći do značajnijeg smanjenja poreznog opterećenja, nego će se ono preraspodijeliti većim dijelom na one sa srednjim i višim dohocima, odnosno rasteretit će se niži dohoci. Također, dio prihoda prikupit će se od oporezivanja dividendi, što dosad nije bio slučaj (v. *tablicu 1* i Vlada RH 2012a).

Tablica 1. Porezni razredi i osobni odbitak

Osobni odbitak i porezni razredi (granične porezne stope u %)	Od 1. srpnja 2010.	Od 1. ožujka 2012.	Od 1. siječnja 2015. (prijedlog)
Osobni odbitak	1.800	2.200	2.600
12 %	do 3.600	do 2.200	do 2.200
25 %	3.600 – 10.800	2.200 – 8.800	2.200 – 13.200
40 %	iznad 10.800	iznad 8.800	iznad 13.200

Izvor: Zakon o porezu na dohodak, NN 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH 120/13, 125/13, 148/13 broj 20 - prosinac 2014.

Grafikon 4. Simulacija poreznog klina za različite razine bruto plaće u Hrvatskoj

Izvor: autori

U prijedlogu izmjena poreza na dohodak iz listopada 2014. godine, Vlada od 2015. godine planira izmijeniti porezne razrede i povećati osobni odbitak (v. *tablicu 1*). Vlada takvim izmjenama očekuje smanjenje poreznog opterećenja rada, pozitivan utjecaj

Ako se novim izmjenama poreza na dohodak želi postići smanjenje poreznog opterećenja rada, postavlja se opravdano pitanje što je sa smanjenjem doprinosa koji značajno više opterećuju rad nego porez na dohodak

na tržište rada, jačanje poduzetničke klime, konkurentnost hrvatskih radnika i smanjenje porezne evazije (Vlada RH 2014c: 5).⁹ Ako se novim izmjenama poreza na dohodak želi postići smanjenje poreznog opterećenja rada, postavlja se opravdano pitanje što je sa smanjenjem doprinosa koji značajno više opterećuju rad nego porez na dohodak.

Također, Vlada očekuje pad od prihoda na osnovu prireza i poreza na dohodak u iznosu od 1,8 milijardi kuna. Potrebno je napomenuti kako su prirez i porez na dohodak prihod proračuna lokalnih jedinica. Navedeno porezno rasterećenje neće osjetiti državni proračun, nego lokalni proračuni.

Nadalje, Vlada (2014c: 5) planiranim izmjenama očekuje povećanje dohotka tzv. "srednjeg sloja građana", a time i povećanje potrošnje. Postavlja se pitanje zašto se 2012. godine išlo na povećanje opterećenja "srednjeg sloja", odnosno zašto se Vlada vraća poreznim razredima koji su u novome prijedlogu slični

onima prethodne Vlade iz 2010. godine (*tablica 1* i *grafikon 4*). Također, ako se povećanjem osobnog odbitka željelo dodatno rasteretiti niže dohotke, zašto je prvi porezni razred ostao isti (npr. 2010. godine iznosio je do 3600 kuna)?

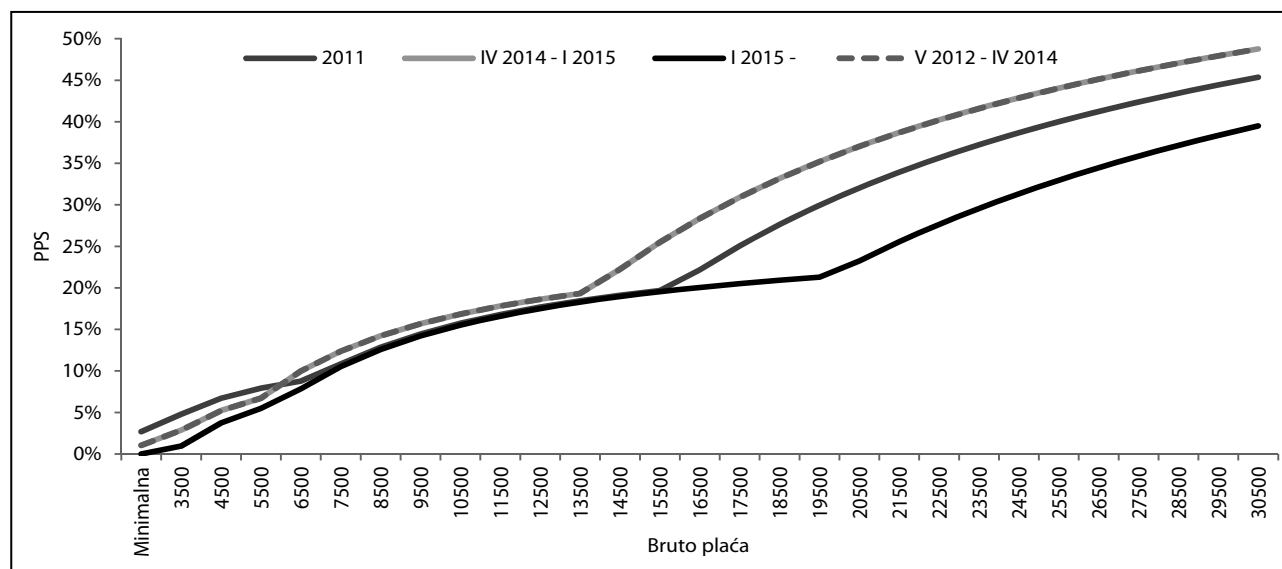
Kad se govori o porezu na dohodak, Vlada je nastavila dosadašnju praksu učestalih izmjena koje ne doprinose značajnoj promjeni poreznog opterećenja rada. Takva praksa svih hrvatskih vlada traje već 20 godina i njome se samo dodatno narušava sustav oporezivanja dohotka, a posebno načelo pravednosti (Šimović 2012a).

U prilogu ovdje iznesenim tezama idu i simulacije poreznog opterećenja za različite razine bruto plaće koje su prikazane na *grafikonima 4* i *5*. Simulacije se temelje na sljedećim pretpostavkama: (i) pojedinac s osnovnim osobnim odbitkom; (ii) prirezom od 12 posto, što odgovara prosječnoj stopi prireza u RH¹⁰, te (iii) povećanja minimalne plaće za približno 100 kuna u 2015. godini. Na temelju simulacija procjenjuje se porezno opterećenje mjereno poreznim klinom te prosječnom poreznom stopom, pri čemu je:

$$\text{Porezni klin} = \frac{\text{Ukupan porez, prirez i doprinosi}}{\text{Ukupan trošak rada (bruto plaća + doprinosi na plaću)}} \quad (1)$$

$$\text{Prosječna porezna stopa} = \frac{\text{Ukupan porez i prirez}}{\text{Dohodak (bruto plaća - doprinosi iz plaće)}} \quad (2)$$

Analiza se provodi za četiri razdoblja. Prvo je 2011. godina, kada su osobni odbitak i porezni razredi bili određeni kako je prikazano u prvom stupcu *tablice 1*. Drugo je razdoblje od ožujka 2012. do travnja 2014. godine, kada su osobni odbitak i porezni razredi bili određeni kako je prikazano u drugom stupcu *tablice 1*, uz smanjenje doprinosa za zdravstveno osiguranje na 13 posto. Treće je razdoblje od travnja 2014. do siječnja 2015. godine, kada su porezni razredi i osobni odbitak dalje određeni kao u drugom stupcu *tablice 1*, ali je doprinos za zdravstveno osiguranje povećan na razinu od 15 %. Četvrto razdoblje su

Grafikon 5. Simulacije prosječne porezne stope za različite razine bruto plaće u Hrvatskoj

Izvor: autori

Napomena: linije za razdoblje V 2012 – IV 2014 i IV 2014 – I 2015 preklapaju se jer porezno opterećenje mjereno PPS-om ne ovisi o izmjenama u sustavu doprinosa.

najavljene izmjene od 1. siječnja 2015. godine, kako je prikazano u trećem stupcu *tablice 1*.

Iz *grafikona 4* vidljivo je da su porezne izmjene koje su stupile na snagu od ožujka i svibnja 2012. godine smanjile porezno opterećenje za bruto plaće od minimalnog iznosa do 6500 kuna, dok je za sve razine nakon 6500 kuna porezno opterećenje bilo više u odnosu na sustav iz 2011. godine, pri čemu je porezno opterećenje najznačajnije poraslo za bruto plaće iznad 13 500 kuna (oko 8700 kuna neto). Međutim, isprekidana linija na grafikonu pokazuje da je veliki dio smanjenja poreznog opterećenja za najniže razine bruto plaće bio posljedica smanjenja doprinosa za zdravstveno osiguranje, a ne isključivo izmjena u osobnom odbitku i poreznim razredima, pa se može zaključiti kako je sustav iz 2010. godine u prosjeku bio pogodniji s aspekta poreznog opterećenja rada u odnosu na postojeći sustav. Linija koja prikazuje najavljene izmjene od siječnja 2015. godine pokazuje da će, u odnosu na trenutačan sustav, najav-

Kako bi nadoknadila prihode, Vlada je povisila stopu PDV-a na 25 posto, čime se Hrvatska svrstava u zemlje s najvišom općom stopom PDV-a u EU-u

ljene izmjene smanjiti porezno opterećenje rada za bruto plaće iznad 6500 kuna, pri čemu će najveće smanjenje biti zabilježeno na plaćama iznad 13 500 kuna, tj. za iste razine bruto plaća na kojima je izmjenama poreza na dohodak u 2012. godini porezno opterećenje najviše poraslo.

broj 20 - prosinac 2014.

Grafikon 5 dovodi do sličnih zaključaka, pri čemu je važno uočiti da će prvi put u povijesti razvoja sustava poreza na dohodak u Hrvatskoj prosječna porezna stopa na minimalnu plaću biti 0 posto, tj. neće biti opterećena porezom i prirezom porezu na dohodak. Također, porezno opterećenje mjereno PPS-om donošenjem novoga zakona na početku 2015. bit će smanjeno za sve razine bruto plaća, u odnosu na sustav poreza na dohodak iz 2011. godine te u odnosu na sustav poreza na dohodak iz 2012. godine.

Zaključci koji proizlaze iz analiza simulacija na *grafikonima 4* i *5* pokazuju kako bi iz perspektive poreznog opterećenja Vlada trebala težiti tomu da kroz 2015. godinu, uz najavljene izmjene osobnog odbitka i poreznih razreda, ponovno smanji doprinose za zdravstveno osiguranje, čime bi se stvorio sustav oporezivanja dohotka od rada koji bi bio stimulativniji i u odnosu na prethodnu Vladu i u odnosu na postojeći sustav.

Kad se govori o programskom cilju o uravnoteženom i pravednom poreznom sustavu, koji približno jednako tretira dohotke i dobitke od rada i od kapitala, može se reći kako je i tu Vlada podbacila. Tijekom 2012. godine uvedeno je oporezivanje dividendi i udjela u dobiti po stopi od 12 posto, ali samo za dohotke preko 12 000 kuna. Nadalje, uvođenje poreza od kamata na štednju očekuje se početkom 2015. godine. Naime, kada se govori o dohocima od kapitala, misli se na prinose od ulaganja u financijsku imovinu. Pojednostavljeno, ulagati se može u dužničke (npr. obveznice) i/ili vlasničke (npr. dionice) vrijednosne papire. Svaka takva investicija ostvaruje tekući prinos (dividenda kod dionica, kamata kod obveznica, zajmova, depozita itd.) i kapitalni prinos (porast vrijednosti imovine). Kada se govori o oporezivanju dohodaka od kapitala, svi bi trebali biti obuhvaćeni jednakim poreznim tretmanom. Oporezivanje samo dijela dohodaka od kapitala (dividende i kamate) ne doprinosi ostvarivanju cilja jednakog poreznog tretmana rada i kapitala, dapače dodatno narušava načelo horizontalne

Tablica 2. Implicitno porezno opterećenje potrošnje

u tisućama kuna	2011.	2012.	2013.
1. Prihodi od poreza na potrošnju	51 444 875	52 603 140	52 700 196
Porez na dodanu vrijednost	37 718 154	40 652 023	40 253 061
Porez na prodaju	181 077	182 220	216 300
Trošarine	11 215 054	11 206 489	11 682 936
Porezi na posebne usluge	44 162	43 284	39 466
Ostali porezi na dobra i usluge	520 073	519 125	508 432
2. Porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije	1 766 356	1 754 364	1 159 371
Finalna osobna potrošnja kućanstava	195 325	195 623	196 885
Finalna osobna potrošnja neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima	3286	3178	3315
3. Finalna osobna potrošnja	198 610 619	198 801 590	200 200 028
IPS (1 + 2/3)	26,8 %	27,3 %	26,9 %

Izvor: izračun autora na temelju podataka Ministarstva financija i DZS-a

pravednosti, ali i izaziva određene (negativne) učinke na tržištu kapitala (v. više Šimović 2012b, 2012c).

Porez na dobit

Kad se govori o oporezivanju dobiti, Vlada je u svojem planu najavila porezno stimuliranje reinvestiranja dobiti, što je i provela dozvoljavajući da se porezna osnovica umanjuje za reinvestiranu dobit. Tom mjerom Vlada (2012b: 3) je očekivala rastećenje poduzetnika, odnosno gubitak prihoda od 2,2 milijarde kuna, uz istodoban cilj povećanja investicija, otvaranja novih radnih mjesta te poticanja gospodarskih aktivnosti koje će u konačnici u budućnosti povećati porezne prihode. U cijelome promatranom razdoblju nijedan od ciljeva nije se (značajnije) ostvario, pa se postavlja pitanje svrsishodnosti takve mjere, pogotovo u uvjetima visokog deficitarnog financiranja.¹¹

Također, jedan od ciljeva Vlade bila je penalizacija izvlačenja i imobiliziranja dobiti iz poduzeća te posebno iz zemlje. Prebacivanje dobiti u inozemstvo ključno je pitanje koje zasigurno ima prostora za napredak, te je pohvalno što se Vlada planira pozabaviti navedenim problemom. S obzirom na pad prihoda od poreza na dobit, dojam je da je izvršenje ovoga cilja ostalo u fazi planiranja.

Porez na dodanu vrijednost i trošarine

Izmjene PDV-a i trošarina mogu se svrstati u dvije skupine. Prva se odnosi na usklađivanja zakonodavstva zbog ulaska u EU, a druga na diskrecijske mjere Vlade donesene u svrhu ostvarivanja planiranih ciljeva.

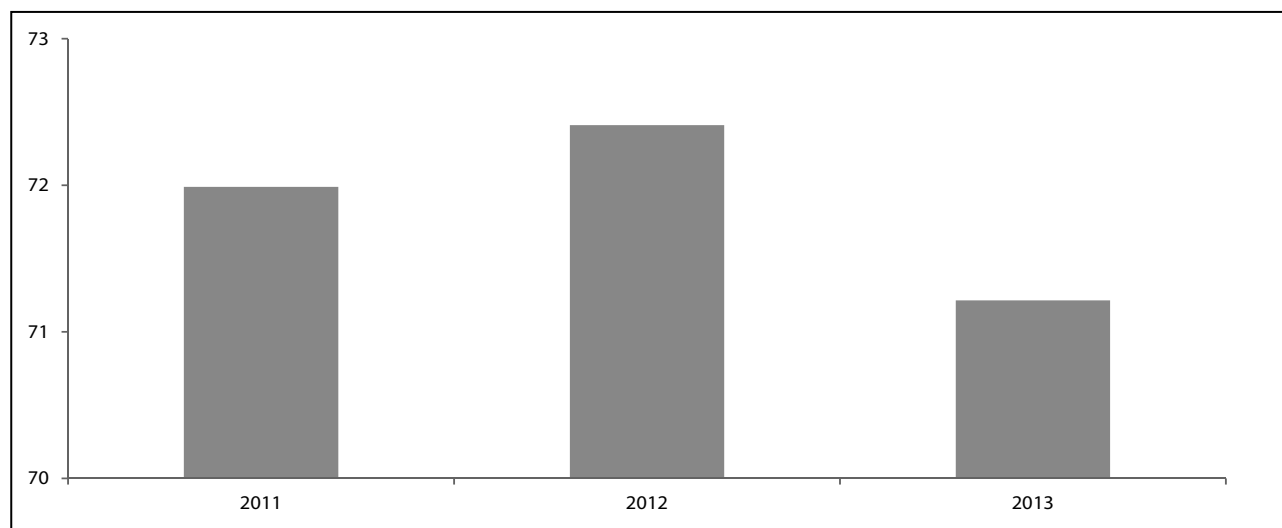
Svakako najvažnije izmjene PDV-a u prvoj fazi jesu povećanje stope PDV-a na 25 posto, povećanje praga ulaska na 230 000 kuna, uvođenje dvije snižene stope od 5 i 10 posto (odnosno povećanje na 13 posto početkom 2014. godine). S obzirom na

to da osobna potrošnja čini najvažniju komponentu hrvatskog BDP-a, pad osobne potrošnje rezultirao je padom prihoda od PDV-a.

Kako bi nadoknadila prihode, Vlada je povisila stopu PDV-a na 25 posto, čime se Hrvatska svrstava u zemlje s najvišom općom stopom PDV-a u EU-u. Potrebno je naglasiti kako je povećanje stope PDV-a u uvjetima krize bilo često korištena mjera u većini zemalja EU-a, isključivo kako bi se pokušali stabilizirati javni prihodi, odnosno kako bi se smanjio deficit (Europska komisija 2014a).

Ukidanje nulte stope, odnosno uvođenje snižene stope od 5 posto, treba prvenstveno pripisati zahtjevima EU-a. Općenito, za učinkovitost PDV-a i narušavanje porezne osnovice značajno utječe postojanje izuzeća i sniženih stopa, i u tom kontekstu treba gledati nedostatke sniženih stopa. Svakako da određeni socijalni aspekti i regresivnost PDV-a mogu utjecati na pozitivan stav o sniženim stopama PDV-a, pa se može opravdati primjena sniženih stopa na određenu hranu, piće i lijekove, kao i svojevrsna kompenzacija za povećanje opće stope PDV-a. Ipak, postavlja se pitanje trebaju li Hrvatskoj dvije snižene stope. Također, postoje određene kategorije dobara i usluga koje su obuhvaćene sniženom stopom PDV-a (npr. ugostiteljske usluge i određene turističke usluge), gdje se njihovo uvođenje ne može opravdati kompenzacijom za fiskalizaciju i poticanjem ekonomske aktivnosti.¹²

Zbog olakšavanja poslovanja i pojednostavljenja sustava, povećanje praga za ulazak u sustav PDV-a također se može ocijeniti pozitivnim, kao i povećanje iznosa koji određuje je li porezni obveznik tromjesečni ili mjesečni obveznik PDV-a. Posljednji Vladin prijedlog iz listopada 2014. godine (Vlada RH 2014d), u vezi s obračunavanjem PDV-a prema naplaćenim naknadama za pojedine porezne obveznike, može se smatrati logičnim slijedom u tom pogledu, iako treba uz prednosti voditi računa o nedostacima takva sustava (v. više Kuliš 2014). I dalje ostaje

Grafikon 6. Efikasnost PDV-a mjerena VRR-om (%) u Hrvatskoj

Izvor: izračun autora

pitanje hoće li plaćanje PDV-a po naplaćenim naknadama utjecati na uspješnije poslovanje poduzetnika ili će se raditi samo o odgodi plaćanja poreza.

Važan segment kod PDV-a bilo je i uvođenje sustava fiskalizacije, koji svakako treba pozdraviti, a što uostalom predstavlja i standard u današnjem informatiziranom svijetu i borbi protiv porezne evazije i sive ekonomije. Kao prednost sive ekonomije često se spominje kupovanje socijalnog mira i osiguravanje egzistencije u vrijeme krize, pa s tog aspekta treba promatrati otpore fiskalizaciji jer je došla u "krivo" vrijeme. Unatoč fiskalizaciji, značajnim i brojnim promjenama PDV-a, prihodi od PDV-a podbacuju te su manji od planiranih iz godine u godinu, što je jedan od razloga učestalih rebalansa (npr. v. Ministarstvo financija 2014: 2). Ipak, jednim dijelom slabiju naplatu PDV-a treba pripisati ulasku u EU, jer jedan dio prometa iz zemalja EU-a više se ne predstavlja kao uvoz, što ima posljedicu na promjene u novčanom toku proračuna.¹³

Unatoč fiskalizaciji, značajnim i brojnim promjenama PDV-a, prihodi od PDV-a podbacuju te su manji od planiranih iz godine u godinu, što je jedan od razloga učestalih rebalansa

U nastavku je prikazano kako su navedene izmjene u sustavu PDV-a utjecale na dva aspekta oporezivanja ovim porezom: (i) implicitno porezno opterećenje potrošnje te (ii) efikasnost sustava PDV-a.

Implicitno porezno opterećenje računa se prema metodologiji Eurostata (Europska komisija 2014b), pri čemu implicitne porezne stope (IPS) mjere stvarno ili efektivno porezno opterećenje, direktno ili indirektno nametnuto na različite kategorije

poreznih osnovica ili aktivnosti. Za razliku od poreznog opterećenja mjenog udjelom pojedinih poreznih prihoda u BDP-u, u kojemu je teško procijeniti je li udio pojedinog poreza visok zbog visine porezne stope ili veličine porezne osnovice, IPS omogućava preciznije mjerenje s obzirom na to da se opterećenje svakim poreznim oblikom mjeri u odnosu na odgovarajuću (makroekonomsku) osnovicu. Implicitno porezno opterećenje PDV-om od 2011. do 2013. godine prikazano je u *tablici 2*.

Izračun IPS-a u *tablici 2* pokazuje kako je porezno opterećenje potrošnje u Hrvatskoj u odnosu na 2011. godinu povećano, pri čemu je najveće povećanje zabilježeno u 2012. godini, kao posljedica povećanja standardne stope PDV-a te procesa fiskalizacije. U 2013. godini došlo je do blagog smanjenja IPS-a, što se može pripisati podbacivanju prihoda od PDV-a, koji je djelomično posljedica i prethodno objašnjenog mehanizma ulaska u EU.

Osim poreznog opterećenja, gore navedene izmjene mogle su utjecati na efikasnost sustava PDV-a. Kako je ranije objašnjeno, iako ne postoji konsenzus o tome kako bi trebao izgledati efikasan sustav PDV-a, najviše rasprava povezanih s efikasnosti PDV-a izaziva primjena različitih stopa oporezivanja. Prema Sopek (2012) postoje tri najčešće korištene mjere efikasnosti PDV-a: (i) stopa efikasnosti PDV-a; (ii) stopa C-efikasnosti PDV-a te (iii) stopa prihoda od PDV-a (VRR).

S obzirom na prednosti navedene u Sopek (2012), u ovome će se radu efikasnost PDV-a i promjene efikasnosti analizirati korištenjem posljednje mjere, VRR, pri čemu je:

$$VRR = \frac{R}{B \cdot r} \cdot 100 \quad (3)$$

R su stvarno prikupljeni prihodi od PDV-a, B osnovica PDV-a, a r standardna stopa PDV-a. Kao osnovica PDV-a koristit će se razlika rashoda za finalnu potrošnju te stvarnih prikupljenih rashoda, pa se VRR računa prema formuli:

$$VRR = \frac{R}{(FC - R) \cdot r} \cdot 100 \quad (4)$$

R su stvarno prikupljeni prihodi od PDV-a, r standardna stopa PDV-a, a FC iznos rashoda za finalnu potrošnju, prema klasifikaciji u nacionalnim računima.

Na temelju izračuna prikazanih na *grafikonu 6* može se zaključiti kako je u 2012. godini došlo do rasta efikasnosti sustava PDV-a, s obzirom na to da je u odnosu na 2011. godinu udio stvarno prikupljenih poreza porastao u odnosu na teo-

Vlada je u svojem programu jasno najavila uvođenje poreza na nekretnine, a do toga sa sigurnošću neće doći

rijski mogući iznos temeljen na standardnoj stopi i veličini baze. Takav porast može se tumačiti kombinacijom povećanja standardne stope PDV-a na 25 posto te učinaka fiskalizacije. Međutim, u 2013. godini ponovno je došlo do pada VRR-a, što je najvjerojatnije posljedica usklađenja propisa nakon ulaska u EU.

Kad se govori o trošarinama, većina je izmjena u tom pogledu došla zbog prilagodbe EU-u. Došlo je do povećanja trošarina na duhan i energente kako bi se dosegla minimalno propisana razina u EU-u, ali Hrvatska i dalje ima prostora za dodatno povećanje nekih trošarina (v. više Kuliš 2013, Bajo i Primorac 2013). Također, početkom 2012. godine ukinut je poseban porez na luksuzne proizvode iako se određenim promjenama mogao iskoristiti i taj porezni oblik. U uvjetima krize porezni sustav time treba iskoristiti jačanje domaće potražnje, ne samo za cilj prikupljanja dodatnih prihoda. Primjerice, jača progresivnost poreznog sustava znači realno povećanje poreza onima koji imaju nisku sklonost konzumiranju domaćih proizvoda (većinom bogati) te realno smanjivati poreze onima koji imaju veliku sklonost konzumiranju domaćih proizvoda (većinom siromašni). Jednim dijelom taj se učinak može postići i povećanjem trošarina na luksuzne proizvode, odnosno ponovnim uvođenjem navedenog poreza i proširenjem osnovice prilikom definiranja luksuznih proizvoda.¹⁴

Porez na nekretnine

Kad se govori o porezu na nekretnine, zasigurno se radi o pitanju koje je predstavljalo jedan od najvećih kamena spoticanja koalicijskih partnera unutar Vladine većine. Vlada je u svojem programu jasno najavila uvođenje poreza na nekretnine, a do toga sa sigurnošću neće doći.¹⁵ Dapače, postojeći ministar financija Boris Lalovac najavljuje njegovo uvođenje tek 2020. godine, naravno pod uvjetom da postojeća opcija ostane na vlasti još jedan mandat (Vlahović Žuvela 2014).

Radi se o još jednom primjeru odustajanja (za neke odgode) od jasno utvrđenog cilja. Potrebno je naglasiti kako uvođenje takvog poreza ima određene preduvjete koje nije lako u relativno kratkom vremenu ispuniti (npr. uspostava fiskalnog katastra, pitanje komunalne naknade i sl.). Porez na nekretnine

svakako je instrument koji ima svoje prednosti i nedostatke, te u raznim oblicima i obuhvatima postoji u većini zemalja EU-a (v. Blažić i Grdinić 2012, Kukić i Švaljek 2012).

Zaključak

Kad se govori o poreznoj politici u Hrvatskoj od 2012. do 2014. godine, može se iznijeti nekoliko zaključaka. Prvi je da se jasno uočava odustajanje ili odgoda od pojedinih ciljeva porezne politike utvrđenih programom Vlade za mandat 2011. – 2015. Drugo, sa sigurnošću se može zaključiti da je jedino promjena poreznog sustava konstantna, što je karakteristično za sve vlade u posljednjih 20 godina. U konačnici takav razvoj događaja implicira nerealno postavljene ciljeve, ali i ozbiljne prepreke za ostale subjekte na tržištu (poduzeća i kućanstva). S jedne strane, poduzeća i kućanstva prisiljena su mijenjati svoja očekivanja i planove sukladno promjenama Vladinih politika, a s druge se strane od njih očekuje da budu pokretači ekonomskog rasta i razvoja. Treće, postoji neusklađenost poduzetih mjera, a time i nadležnih ministarstava, odnosno njihovo međusobno poništavanje. Najbolji su primjer paralelne izmjene doprinosa i poreza na dohodak iz 2012. godine i njihov utjecaj na porezni klin. Učinci smanjenja doprinosa za zdravstveno osiguranje poništeni su promjenama u poreznim razredima kod poreza na dohodak.

Učestale izmjene u poreznoj politici upućuju na neadekvatan izbor poreznih mjera i/ili nedostatak koordinacije s drugim segmentima ekonomske politike. To dokazuju i učestali rebalansi državnog proračuna, prosječno dva puta godišnje, čime Vlada *de facto* priznaje loše planiranje

Svaka provedba bilo koje ekonomske politike podrazumijeva jasno utvrđivanje ciljeva, a zatim odabir adekvatnih politika i mjera te njihovu provedbu i koordinaciju. Ciljevi ekonomske politike relativno su jasno postavljeni i svima dobro poznati (rast BDP-a, smanjenje nezaposlenosti itd.), ali učestale izmjene u poreznoj politici upućuju na neadekvatan izbor poreznih mjera i/ili nedostatak koordinacije s drugim segmentima ekonomske politike. Uostalom, to dokazuju i učestali rebalansi državnog proračuna, prosječno dva puta godišnje, čime Vlada *de facto* priznaje loše planiranje. Najvažniji razlog rebalansa proračuna podbacivanje je poreznih prihoda odnosno neostvarivanja zacrtanih ciljeva, prije svega rast BDP-a. To je samo dodatan signal da mjere ekonomske politike, a time i porezne politike, nisu ispunile željena očekivanja.

Bilješke

- 1 Ovaj rad sufinanciralo je Sveučilište u Rijeci s projektom Porezni sustav i ekonomsko-socijalni odnosi hrvatskog društva (13.02.1.2.02.).
- 2 Važno je napomenuti kako ova mjera poreznog opterećenja, iako najčešće korištena, ima niz nedostataka. Više o tim ograničenjima pogledati u priručniku OECD (2000).
- 3 Prema paritetu kupovne moći (EU=100).
- 4 Čisto terminološki gledano, često se u podjelama javnih prihoda doprinosi ne promatraju kao porez jer im je unaprijed određena namjena. Drugim riječima, doprinosi se često promatraju kao posebna vrsta javnog prihoda. Vidjeti više u Šimurina i dr. (2012: 84–85).
- 5 Za Hrvatsku ne postoje službene statistike u vezi s poreznim klinom, ali postoje brojne analize. Npr. vidjeti Urban (2009) te Blažić i Trošelj (2012).
- 6 Razlog je tomu i manja porezna osnovica, umanjeno osnove za osobni odbitak te progresivna porezna tarifa s relativno niskom prvom stopom od 12 posto. S druge strane, visina prireza ovisi o lokalnoj samoupravi, ali prirez ne predstavlja relativno veliko opterećenje jer mu je osnovica iznos poreza na dohodak.
- 7 Izmjene i dopune Zakona o doprinosima, NN 22/12.
- 8 Izmjene i dopune Zakona o doprinosima, NN 41/14.
- 9 Ministar financija Boris Lalovac kroz medije je najavljivao ukidanje gornje stope od 40 posto, ali to se nije dogodilo. Npr. vidjeti Dragojević Mijatović (2014).
- 10 Za alternativne pretpostavke i sličan izračun pogledati Urban i Bezeredi (2014).
- 11 Potrebno je napomenuti da je, radi daljnega iskorištenja poreznih olakšica za poduzetnike, donesen i Zakon o poticanju investicija i unapređenju investicijskog okruženja (NN 111/12, 28/13), koji je zamijenio prethodni Zakon o poticanju ulaganja (NN 138/06).
- 12 Rasprava o prednostima i nedostacima primjene jedne ili dviju sniženih stopa PDV-a nije nova. Dapače, ni sami ekonomisti nemaju jedinstven stav u tom pogledu. V. više u Tait (1988: 42). Za raspravu o Hrvatskoj v. Jelčić Ba. i Bo. (1999).
- 13 Prije pristupanja Hrvatske u EU bilo je potrebno stvarno platiti PDV pri uvozu dobara iz zemalja članica EU-a, a nakon plaćanja porezni obveznici mogli su ga vratiti kao pretporez, što je u prosjeku trajalo par mjeseci te negativno utjecalo na novčani tok poduzetnika, a pozitivno na novčani tok proračuna.
- 14 Vlada je od 2013. ukinula poseban porez na luksuzne proizvode, a pod luksuznim su se proizvodima u sklopu navedenog poreznog oblika podrazumijevali nakit, satovi, oružje, pirotehnika i sl.
- 15 Za prijedlog Zakona o porezu na nekretnine i prateća objašnjenja vidjeti Ministarstvo financija (2012).

Literatura

- Babić, Z. (2003). Uloga aktivne politike na tržištu rada u Hrvatskoj. *Financijska teorija i praksa*. 27 (4): 547–566.
- Bajo, A. i Primorac, M. (2013). Struktura trošarine na cigarete u Hrvatskoj. *Newsletter*. 78. Institut za javne financije. broj 20 - prosinac 2014.

- Blažić, H. i Grdinić, M. (2012). Porez na imovinu u EU. U: Prohaska, Z. i dr. (ur.). *Financijska tržišta i institucije Republike Hrvatske u procesu uključivanja u Europsku uniju*. Rijeka: Ekonomski fakultet, str. 71–91.
- Blažić, H. i Trošelj, I. (2012). Međunarodna usporedba poreznog opterećenja radne snage: utjecaj nove metodologije na položaj Hrvatske. U: Božina, L. i dr. (ur.). *Financije i menadžment u globalnoj ekonomiji*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam, str. 185–204.
- Dragojević Mijatović, A. (2014). Ministar Lalovac ne odustaje od ukidanja najviše stope poreza na dohodak. *Novi list*, 20. srpnja 2014. <http://www.novolist.hr/Vijesti/Gospodarstvo/Ministar-Lalovac-ne-odustaje-od-ukidanja-najvise-stope-poreza-na-dohodak> (pristupljeno 4. studenog 2014.)
- Europska komisija (2014a). VAT Rates Applied in the Member States of the European Union, Situation at 1st July 2014. http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- Europska komisija (2014b). Taxation trends in the European Union, 2014 edition: Annex B: Methodology and explanatory notes. http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2014/methodology.pdf (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- Jelčić, Ba. i Jelčić, Bo. (1999). Ocjena hrvatskog sustava oporezivanja. *Ekonomija*. 6 (1): 31–83.
- Kukić, N. i Švaljek, S. (2012). Porez na nekretnine: osnovne značajke i rasprava o uvođenju u Hrvatskoj. *Privredna kretanja i ekonomska politika*. 22 (132): 49–90.
- Kuliš, D. (2013). Nova Uredba o visini trošarine na motorne benzine, plinsko ulje i kerozin za pogon. *Newsletter*. 79. Institut za javne financije.
- Kuliš, D. (2014). Obračun PDV-a po naplati računa: EU iskustva. *Newsletter*. 90. Institut za javne financije.
- Ministarstvo financija (2012). Nacrt prijedloga Zakona o porezu na nekretnine. <http://www.mfin.hr/adminmax/docs/ZAKON%20O%20POREZU%20NA%20NEKRETNINE%20%20s%20obraz%20%2021112x.pdf> (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- Ministarstvo financija (2014). Izmjene i dopune državnog proračuna RH za 2014. godinu – vodič za građane. <http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Izmjene%20i%20dopune%20Drzavnog%20proracuna%20za%202014.%20godinu.pdf> (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- OECD (2000). *Tax Burdens: Alternative Measures*. Pariz: OECD Publishing.
- OECD (2014). *Taxing Wages 2012-2013*. Pariz: OECD Publishing.
- Sopek, P. (2012). Porezni izdaci i efikasnost poreza na dodanu vrijednost Hrvatske. U: Bratić, V. i Fabris, M. (ur.). *Skrivena javna potrošnja: sadašnjost i budućnost poreznih izdataka*. Institut za javne financije, str. 131–150.
- Šimović, H. (2012a). Razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj: reforme i promašaji. *Revija za socijalnu politiku*. 19 (1): 1–24.
- Šimović, H. (2012b). Tko u Hrvatskoj plaća porez na dohodak? *Porezni vjesnik*. 21 (5): 69–75.
- Šimović, H. (2012c). Effect of expenditures in personal income

- taxation on horizontal equity in Croatia. *Financial theory and practice*. 36 (3): 245–267.
- Šimurina, N., Šimović, H., Mihelja Žaja, M. i Primorac, M. (2012). *Javne financije u Hrvatskoj*. Zagreb: Ekonomski fakultet.
- Tait, A. A. (1988). *Value Added Tax*. Washington: Međunarodni monetarni fond.
- Urban I. (2009). Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj. *Newsletter*. 47. Institut za javne financije.
- Urban, I. i Bezeredi, S. (2014). Promjene u Zakonu o porezu na dohodak: utjecaj na prosječnu poreznu stopu. *Aktualni osvrt*. 71. Institut za javne financije.
- Vlada RH (2011). Program Vlade Republike Hrvatske za mandat 2011. – 2015. <https://vlada.gov.hr/UserDocImages//novosti/Arhiva//Program%20Vlade%202011-2015.pdf> (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- Vlada RH (2012a). Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak s konačnim prijedlogom Zakona, veljača 2012. <https://vlada.gov.hr/UserDocImages//Sjednice/Arhiva//7267.%20-%203.pdf> (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- Vlada RH (2012b). Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit s konačnim prijedlogom Zakona (EU), veljača 2012. <https://vlada.gov.hr/UserDocImages//Sjednice/Arhiva//4927.%20-%202.pdf> (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- Vlada RH (2014a). Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima, s konačnim prijedlogom Zakona, ožujak 2014. <https://vlada.gov.hr/UserDocImages//Sjednice/Arhiva//144.%20-%201.3..pdf> (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- Vlada RH (2014b). Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima, s konačnim prijedlogom Zakona, listopad 2014. <https://vlada.gov.hr/UserDocImages//Sjednice/2014/189%20sjednica%20Vlade//189%20-%207.pdf> (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- Vlada RH (2014c). Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak s konačnim prijedlogom Zakona, listopad 2014. <https://vlada.gov.hr/UserDocImages//Sjednice/2014/189%20sjednica%20Vlade//189%20-%206.pdf> (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- Vlada RH (2014d). Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost, s konačnim prijedlogom Zakona, listopad 2014. <https://vlada.gov.hr/UserDocImages//Sjednice/2014/189%20sjednica%20Vlade//189%20-%203.pdf> (pristupljeno 3. studenog 2014.)
- Vlahović Žuvela, E. (2014). Porez na imovinu tek 2020. Intervju s ministrom financija Borisom Lalovcem. *Banka*. 20 (5): 16–26.
- Zakon o doprinosima. *Narodne novine*. 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12, 148/13, 41/14.
- Zakon o porezu na dobit. *Narodne novine*. 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13.
- Zakon o porezu na dodanu vrijednost. *Narodne novine*. 73/13, 148/13, Rješenje USRH 99/13, 153/13.
- Zakon o porezu na dohodak. *Narodne novine*. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH 120/13, 125/13, 148/13.
- Zakon o poticanju investicija i unapređenju investicijskog okruženja. *Narodne novine*. 111/12, 28/13. ■